

בדין שינוי בגזילה

א. תוספות | מסכת סוכה דף ל עמוד ב

ומה שנקצץ מן המחובר לא חשיב שינוי מעשה כיון דלא נשתנה שמו בכך דמעיקרא אסא והשתא אסא כדאשכחן בריש הגוזל קמא (ב"ק דף צו.) האי דגזל דיקלא מחבריה וקטליה אף על גב דשדיא לארעא דידיה לא קני מאי טעמא דמעיקרא דיקלא מיקרי והשתא נמי דיקלא מיקרי ואף על גב דפסק לחיותא גרע מכחשא דלא הדר או מבהמה והזקינה דחשיב שינוי אף על גב דלא נשתנה שם ומשלם כשעת הגזלה וכן עצים ושיפן אבנים וסיתתן צמר וליבנן בריש הגוזל קמא (שם דף צג.).

ב. בבא קמא דף צו עמוד ב

מתני'. גזל בהמה והזקינה, עבדים והזקינה - משלם כשעת הגזלה, רבי מאיר אומר: בעבדים - אומר לו הרי שלך לפניך. גזל מטבע ונסדק, פירות והרקיבו, יין והחמיץ - משלם כשעת הגזלה. מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונתעבדה בה עבירה, או שנפסלה מעל גבי המזבח, או שהיתה יוצאה ליסקל - אומר לו הרי שלך לפניך.

ג. רמב"ם | הלכות גזלה ואבדה פרק ג

ד. גזל בהמה והזקינה או כחשה כחש שאינו יכול לחזור כגון חלאים שאין להם רפואת תעלה, או שגזל מטבע ונסדק או פסלו המלך, או שגזל פירות והרקיבו כולן, או יין והחמיץ, הרי זה כמי שגזל כלי ושברו ומשלם כשעת הגזלה. אבל אם גזל בהמות וכחשו כחש שאפשר לחזור, או שגזל עבדים והזקינה, או שגזל מטבע ונפסל במדינה זו והרי הוא יוצא במדינה אחרת, או שגזל פירות והרקיבו מקצתן, או תרומה ונטמאת, או שגזל חמץ ועבר עליו הפסח, או בהמה ונעברה בה עבירה או נפסלה מליקרב או שהיתה יוצאה להסקל, אומר לו הרי שלך לפניך ומחזיר אותה בעצמה.

ד. רמב"ם | הלכות גזלה ואבדה פרק ב

טו. גזל כלי ושברו אין שמין לו הפחת אלא משלם דמיו והכלי השבור של גזלן, ואם רצו הבעלים ליטול הכלי השבור נוטלין ומשלם הפחת, שזו תקנה היא לבעלים ואם לא רצו בה הרשות בידן, וכן כל כיוצא בזה.

מגיד משנה

גזל כלי ושברו. הכי אסיקנא פ"ק דב"ק (דף י"א) והלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן וכפי הפירוש הזה פירשו הגאונים ז"ל: ואם רצו וכו'. נראה שדעת הרב ז"ל לומר שבעל כרחו של גזלן מוציאין ממנו השברים דאי מרצונו פשיטא כיון שהם מתרצים. וצ"ע למה לא קנה הגזלן בשינוי מעשה ואולי בששמו עליו:

עצים ועשאן כלים בוכני - דוקא שיפוי כי האי שנעשה בכך בוכני מועיל דחשיב שינוי מעשה וכן עבדיה נסרים נמי מהני אבל שיפוי שאין משתנה שמו בכך לא מהני וכן אמרינן לקמן (דף צו.) גזל דיקלא וקטליה לא קני דיקלא ועבדיה גובי לא קני דגובי דדיקלא מקרי אבל גובי ועבדינהו כשורי קני מעיקרא גובי והשתא כשורי.

ו. שו"ע חו"מ | הלכות גזילה סימן שס סעיף ו

אבל הגוזל עצים ושיפן וקצצן או חקק בהם ועשה כלים, או שגזל צמר וצבעו או נפצו או לבנו או עשאו לבדים, או שגזל לבניה ועשאה עפר, או אבנים וסתתן, או מעות והתיכן, ה"ז שינוי בידו, שאם יעשה מעות אחרות פנים חדשות הן, וכן כל כיוצא בזה. ואין נקרא שינוי א"כ נשתנה שם הגזילה מכח השינוי.

ז. ביאור הגר"א | חושן משפט סימן שס ס"ק י

ואין נק' כו'. עתוס' הנ"ל ד"ה עצים כו'. ומיהו לאו כללא הוא ועתוס' דסוכה ל' ב' ד"ה שינוי. ומה שנקצץ כו' מכחשא כו' וכן עצים כו' וכן מדפריך שם ולקנייה בשינוי מעשה כו' ואח"כ פריך ולקנייה בשינוי השם ושני מעיקרא נמי כו' מ' דשינוי מעשה א"צ לשינוי השם וכן בטלה ונעשה איל אף על גב דאין בה שינוי השם כמ"ש בב"ק ס"ה ב':

ח. רא"ש | מסכת בבא קמא פרק ז סימן ב

אמר רבה שינוי קונה כתיבא ותניא. התוספות כתבו דרבה איירי בשינוי מעשה שחוזר לברייתו. ולקמן בפרק הגוזל (דף צג ב) משמע דשינוי החוזר אינו קונה. וביאוש בגזלה פליגי רבה ורב יוסף. רבה סבירא ליה דקונה אלא דמספקא ליה אי דאורייתא אי דרבנן. ורב יוסף סבר דאף מדרבנן לא קני וקיימא לן *כרבה וקניח יאוש לחומרא בעורות של (בעל) גנבט ואם קידש אשה בגזילה אחר יאוש צריכה גט. דרבה סבר דלכל הפחות קני מדרבנן אבל מדאורייתא קיימא לן דיאוש לא קניי כעולא וכתב נחמן וכתב ששת וכתבי יוחנן (דף סז א) אבל יאוש ושינוי רשות או יאושכ ושינוי השם גרוע קונה מדאורייתא. ושינוי השם מעליא כגון טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור קנה מדאורייתא.

ט. תוספות | מסכת גיטין דף נג עמוד ב

גזלן הוא וממון מעליא בעי לשלומי - תימה דהיכי מדמי הכא דממילא למטמא בידים דנהי דמטמא בידים חייב היכא דנטמאת מאליה אומר לו הרי שלך לפניך דהא המכחיש בהמת חברו באבנים או במלאכה חייב ובהכחשה ממילא או פירות שהרקיבו מקצתם אומר לו הרי שלך לפניך והאיל ועדיין הם בעין ולא קנאם בשינוי וי"ל דכיון דהיזק שאינו ניכר שמיה היזק א"כ חשיב ליה כאילו הוא ניכר ואם כן אין לך שינוי גדול מזה וקנאם הגזלן בשינוי וצריך לשלם בממון מעליא ושמין כעין שגזל ולא מצי אמר ליה הרי שלך לפניך.

י. בבא קמא דף סה עמוד ב

אמר רבי אילעא: גב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור - נעשה שינוי בידו וקנאו, טבח ומכר - שלו הוא טובח, שלו הוא מוכר. איתבייה רבי חנינא לר' אילעא: גב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור - משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגב; ואי ס"ד קנייה בשינוי, אמאי משלם? שלו הוא טובח, שלו הוא מוכר! אמר ליה: ואלא מאי? שינוי לא קני, אמאי משלם כעין שגב? לשלם כי השתא! אמר ליה: כי השתא היינו טעמא דלא משלם, משום דא"ל: תורא גבבי ממך? דיכרא גבבי ממך? א"ל: רחמנא ניצלן מהאי דעתא! אמר ליה: אדרבה, רחמנא ניצלן מדעתא דידך! מתקיף לה רבי זירא: וניקנינהו בשינוי השם! אמר רבא: שור בן יומו קרוי שור, איל בן יומו קרוי איל; שור בן יומו קרוי שור, דכתיב: שור או כשב או עז כי יולד; איל בן יומו קרוי איל, דכתיב: ואילי צאנך לא אכלתי, אילים הוא דלא אכל, כבשים אכל? אלא לאו ש"מ: איל בן יומו קרוי איל. מ"מ קשיא! א"ר ששת: הא מני? ב"ש היא, דאמרי: שינוי במקומו עומדת ולא קני; דתניא: נתן לה באתננה חטיין ועשאן סולת, זיתים ועשאן שמן, ענבים ועשאן יין, תני חדא: אסור, ותני חדא: מותר; ואמר רב יוסף, תני גוריון דמאספורק: ב"ש אוסרין, ובית הלל מתירין. מאי טעמא דבית שמאי? דכתיב: גם - לרבות שינוייהם. ובית הלל? הם - ולא שינוייהם.

יא. תוספות | מסכת בבא קמא דף סה עמוד ב

ואי אמרת שינוי קונה - פירוש כי האי דטלה ונעשה איל אבל הא פשיטא דשינוי קני כדאמר בסמוך דשינוי קונה לב"ה.

יב. רש"י | מסכת בבא קמא דף סה עמוד ב

נעשה שינוי בידו וקנאו - בשינוי להא מילתא דאם טבח ומכר שלו הוא טובח וכו' ופטור מד' וה' אבל קרן וכפל משלם קרן כי השתא וכפל כעין שגב או כשעת העמדה בדין.

יג. רש"י | מסכת בבא קמא דף סו עמוד א

שינוי קונה - היכא דשני להו בידיה פשיטא ליה דמדאורייתא ודאי קנה וכי מהדר לא בעי לאהדרניהו בעיניהו אלא דמים משלם כגון צמר ועשאו בגדים דהא כתיבא בהדיא ותנינא כו' אבל יאוש מספקא ליה הא דאמור רבנן קני אי דאורייתא אי דרבנן.

יד. שיטה מקובצת | מסכת בבא קמא דף סה עמוד ב

נעשה שינוי בידו וקנאו. ופירוש ופטור מארבעה וחמשה אבל כפל וקרן משלם קרן כדהשתא כך פירש בקונטרס. ומה שפירש שמשלם קרן כדהשתא זהו משום דכיון דטבחה הוי כשתיה או תברה. ולא נהירא דטעמא דשתיה או תברה הוי כדפירש בהמפקיד דכיון דאם איתא הדרא למרה בעינא האי שעתא דקא שתיה לה קא גזל לה אבל הכא אי נמי איתא לא הדרה למרה אלא מצי לסלוקיה בדמי משום דנעשה שינוי וקנאו ואם כן ליכא

לחייוביה כי אם מההיא שעתא דגזיל לה דהיא שעת גבחה. לכך נראה דלא משלם הקרן אלא בשעה שגבב ולא כי השתא. כן פירש ה"ר ידידיה. תלמידי הר"פ ז"ל.

טו. תוספות | מסכת בבא קמא דף סה עמוד ב

הן ולא שינוייהם - תימה דבסמוך נפקא ליה לרבה דשינוי קונה מקרא אחרינא דכתיב אשר גזל כעין שגזל יחזיר ועוד קשה דרב חסדא קאמר דשינוי אין קונה דדריש אשר גזל מ"מ ובהגוזל קמא (צד): קאמר רבי יוחנן דבר תורה גזילה המשתנית חוזרת בעיניה מדכתיב והשיב את הגזילה מ"מ וכי פליגי אבית הלל ונרא' לר"י דלקמן מייירי בשינוי החוזר לברייתו ואהכי מיייתי בריש הגוזל קמא מלתייה דר' יוחנן ורבה דבסמוך סבר דאפי' שינוי החוזר לברייתו נמי קני וצריכי תרי קראי דאי לאו אלא חד קרא הוה מוקמינן ליה בשינוי שאין חוזר

טז. בבא קמא דף עח עמוד ב

בעי רב פפא: גבחה, קטעה ומכרה, מהו? מי אמרינן מאי דגבב הא לא זבין, או דלמא מה דזבין הא לא שייר? תיקו.

יז. תוספות רי"ד | מסכת בבא קמא דף עח עמוד ב

(לה) בעי ר"פ גבחה קטעה ומכרה מהו. אי קשיא והא בשקטע' קנאה בשינוי מעשה. וכי קא מזבין דידיה קא מזבין. תשובה לא יחשב זה שינוי שהגוף נשאר כמו שהיה ולא נשתנה אלא שחיסר ממנו אבר א'. ועיין בריש פירקא במה"ד תנינא כל מה שפירשתי גבי הב"ע כגון שקוצען ראוי לומר כאן:

יח. בבא קמא דף סו עמוד א

איתבייה רב יוסף לרבה: גזל חמץ ועבר עליו הפסח, אומר לו הרי שלך לפניך; והאי כיון דמטא עידן איסורא ודאי מייאש, ואי ס"ד יאוש קנה, אמאי אומר לו הרי שלך לפניך? דמי מעליא בעי שלומי ליה! א"ל: כי קאמינא אנא - זה מתייאש וזה רוצה לקנות, האי - זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות.

יט. בבא קמא דף צח עמוד ב

דאמר רבה: גזל חמץ לפני הפסח, ובא אחר ושרפו במועד - פטור, שהכל מצווים עליו לבערו, לאחר הפסח - מחלוקת ר' שמעון ורבנן, לרבי שמעון דאמר: דבר הגורם לממון כממון דמי - חייב, לרבנן דאמרי: דבר הגורם לממון לאו כממון דמי - פטור

כ. שו"ע אבה"ע | הלכות גיטין סימן קכד סעיף א

גט שכתבו על איסורי הנאה, כשר. מיהו בדבר שצריך ביעור מן העולם וצריך שריפה, אם כתב עליו הגט, בטל (הר"ן פ"ב דגיטין).

